

ПЕРЕДМОВА

Посібник складений відповідно до нової програми курсу «Природознавство» для загальноосвітніх навчальних закладів, підручника І. В. Грушинської «Природознавство» для 3 класу (К.: Видавничий дім «Освіта», 2013) та посібника для учнів «Природознавство : Робочий зошит. 3 клас. (Ділтан Н. В. — Х.: Вид-во «Ранок», 2013).

Метою освітньої галузі «Природознавство» є формування природознавчої компетентності учня шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу, способів навчально-пізнавальної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у різних сферах життедіяльності та природоохоронної практики.

Створення даного посібника має на меті забезпечення вчителів початкової школи матеріалом для якісної підготовки до уроків природознавства, впровадження новітніх форм навчання, формування інтересу до предмета, надання третьокласникам уявлень про цілісність природи.

Матеріал посібника спрямований на розвиток зацікавленості дітей та їхньої спостережливості. Детальні розробки уроків дають можливість оволодіти різноманітними засобами навчальної діяльності, забезпечують патріотичне й економічне виховання молодших школярів, стимулюють їхню допитливість та розвиток інтересу до пізнання природи, її об'єктів та явищ.

Розробки уроків містять додаткову науково-пізнавальну інформацію: вірші, загадки, літературні твори, приказки, народні повір'я, прислів'я, легенди, що допоможе вчителеві більш цікаво розкрити програмні теми курсу.

Посібник містить завдання для проведення дослідницького практикуму, а також практичні завдання, які проводяться за допомогою батьків. Тестовий контроль у посібнику дає можливість визначити якісні й кількісні характеристики, зокрема, виявити види знань, якими володіють учні. Посібник містить також окремо виданий додаток — календарний план уроків природознавства.

Навчальний курс «Природознавство» в третьому класі має інтегрований характер, поєднує елементи таких наук, як географія, астрономія, біологія та екологія, тому розробки уроків збагачені матеріалом, спрямованим на розвиток загальнонавчальних умінь і навичок. Зокрема, вміння спостерігати за природою — її об'єктами та явищами, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати, порівнювати.

На уроках пропонується використання за необхідності карток-схем, ілюстративного матеріалу, карт, карток для індивідуальної роботи, а також презентацій, що розташовані на диску, який додається безкоштовно до посібника. Зображення рослин та тварин, схеми, таблиці, карти, які можна емонструвати за допомогою комп'ютерної техніки, створюють на уроках собливу атмосферу та настрій.

Таким чином, учитель матиме можливість проводити уроки з використанням сучасних комп'ютерних технологій, не витрачаючи часу на підготовку.

ВСТУП

УРОК № 1

Тема: Різноманітність природи. Пізнання природи людиною

Мета: закріпити поняття *природа, нежива природа, жива природа*, формувати уявлення про моральну, естетичну, пізнавальну, валеологічну, практичну цінність природи для людей; розвивати вміння розрізняти предмети живої та неживої природи та предмети, зроблені людьми; формувати вміння робити схематичні записи (моделювати), спостерігати за живою і неживою природою; виховувати почуття відповідальності за природу рідного краю, країни, прагнення берегти, примножувати, охороняти її.

Обладнання: ілюстрації із зображенням об'єктів живої та неживої природи; мікроскоп, зображення телескопа, гномона, спідометра, калібра та ін., таблиці та схеми.

Хід уроку

I. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Природознавство дає нам багато цікавої інформації про світ, що нас оточує. На цих уроках ви будете дізнатись, які багатства заховані під землею, куди мандрує вода, для чого і від чого потрібно охороняти річки та озера, почуєте різноманітні цікаві історії про тварин.

II. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ Й МЕТИ УРОКУ

Вступне слово вчителя.

Сьогодні на уроці ми дізнаємося, що таке природа, якою вона буває, яке має значення.

III. ПЕРВИННЕ СПРИЙНЯТТЯ Й ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Слово вчителя.

Яка прекрасна природа навколо нас! Безмежне поєднання форм і кольорів, дивовижна гармонія барв оточує нас повсякчас: природа не знає порожнечі. Кожна її частка наасичена життям, майже скрізь

ростут різноманітні рослини. Всі вони змінюються протягом року і прикрашають Землю.

Надзвичайно багатий і тваринний світ Землі. Кожної пори року змінюється життя тварин. Планета Земля, на якій ми живемо, освітлюється її обігрівається Сонцем. Без сонячного тепла і світла не було б життя. На планеті Земля багато гір, морів, річок, океанів. Є ліси, степи, пустелі. По небу пливуть пухнасті хмаринки. Всі живі організми не можуть жити без повітря. Все це належить до природи. А людина? Людина теж частина природи. Але вона істота розумна. Тільки вона здатна створювати те, чого ніколи не було в природі.

☒ 2. Бедда.

— Чи все, що нас оточує, належить до природи? Подивіться на будинки, споруди, на все, що зроблене руками людини. Чи належить це до природи? (*Це зроблено руками людини і не належить до природи.*)

— Розрізняють природу живу і неживу. Що належить до неживої природи? (*Нежива природа — це Сонце, Місяць, зорі, Земля, повітря, вода, ґрунт.*)

— Що належить до живої природи? (*Жива природа — це все, що народжується, дихає, живиться, росте, розмножується, вмирає. Це рослини, тварини, гриби, бактерії, віруси, а також люди.*) ☺

— Усе живе дістає від неживої природи необхіднійому для життя тепло, світло, поживні речовини, воду, повітря.

☒ 3. Пра «Жива і нежива природа».

Учитель читає слова, а учні, якщо це назви предметів живої природи, плашуть у долоні.

Стіл, сонце, небо, квіти, соловей, вовк, повітря, відро, дошка, яблуко, дуб, земля, море, учень, песик, білка, аптекар, будівля, будівельник.

☒ 4. Слово вчителя.

Методами пізнання природи є спостереження, досліди та вимірювання.

Спостереження — це суб'ективна діяльність, оволодіння якою приводить до формування уміння спостерігати. З цим умінням пов'язаний розвиток такої якості особистості, як спостережливість. Спостережливість — це прагнення й уміння найповніше помічати особливості предметів й явищ, у тому числі й такі деталі, які здаються зовні недостатньо помітні і на перший погляд малоістотні, уміння помічати незначні відмінності, зміни в предметах і явищах.